

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.7339099>

Accepted: 15.11.2022

Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenciler Arasındaki İletişimin Önemi

The Importance of Communication Between Class Teachers and Students

Erdoğan YABUL

Anadolu Üniversitesi, Açık Öğretim Fakültesi, İlköğretim Öğretmenliği, Eskişehir,
erdoganyabul@hotmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1804-1594>

Recep SÖZVEREN

Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi,
Gaziantep, rsozveren@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1899-9011>

Özet

Eğitim ve öğretimde iletişimin önemi büyüktür. Birleşim geçmişten günümüze kadar çeşitli değişikliklere uğrayarak yeni teknolojiye ayak uydurmaya çalışmıştır. İletişim ve öğelerini iyi bilmek gerekir. İletişimde temel esas karşılıklı anlaşma ve etkileşme dayanır. Sınıf öğretmenlerinin de yapılması gerektiği konulardan biri iletişimi doğru kullanarak öğrencilere bilgi aktarımını sağlamaktır. Eğitim özelliklerinden biri de istenilen düzeye ulaşana kadar öğrencileri bilgi açısından zenginleştirme hedefler. Öğrencilerin meraklı olması beklenir. Çünkü bu konu hakkında araştırma yapmak için dikkat çekici olması öğrenciler için önemlidir. Öğretmenlere düşen bu görevde öğrencilere yönelik çalışmalarını geliştirmektir. Ailenin öğrenciyle iletişimi de oldukça önemlidir. İletişimde karşıdaki kişiye mesaj vermek önemlidir. Kişilerin duygu ve düşüncelerini aktarmasına yardımcı olur ve empati yöntemleri geliştirir. Bu sayede etkili iletişim araçları geliştirerek öğrenciyi daha dinamik ve araştırmacı sistemlere yönetmelidir. Öğretmenlerin de sınıf içerisindeki tutumları belli bir program içerisinde incelenmelidir. Yapılan incelemeleri davranış ve tutumları çizelge içerisinde programlayarak gelecek hedefleri belirler. Günümüzde etkileri dışında kullanılan pek çok çeşitli sistemler geliştirilmiştir bunlardan biri uzaktan eğitim sistemidir. Bu sistemler sayesinde iletişimi kavramlar yöntemiyle öğretmenlerin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bu sayede dersleri çeşitli ve farklı yönleriyle incelemek önemli sonuçlara varılmıştır. Bu sayede olması gereken eğitim sistemindeki planlama yapılarak öğrencinin verimini arttırmayı hedeflemiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Öğrenci, Empati, İletişim.

Abstract

Communication is of great importance in education and training. The merger has tried to keep up with the new technology by undergoing various changes from the past to the present. It is necessary

to know communication and its elements well. The basic principle in communication is based on mutual agreement and interaction. One of the issues that classroom teachers should also do is to transfer information to students by using communication correctly. One of the educational features aims to enrich students in terms of knowledge until they reach the desired level. Students are expected to be curious. Because it is important for students to be remarkable in order to do research on this subject. It is the duty of teachers to develop studies for students. The communication of the family with the student is also very important. It is important to give a message to the other person in communication. It helps people to convey their feelings and thoughts and develops empathy methods. In this way, by developing effective communication tools, students should be directed to more dynamic and investigative systems. The attitudes of teachers in the classroom should be examined within a certain program. It determines future goals by programming the examinations, behaviors and attitudes in a chart. Today, many various systems that are used outside of their effects have been developed, one of which is the distance education system. Thanks to these systems, it is aimed to develop teachers with the method of communication concepts. In this way, important results were obtained by examining the lessons from various and different aspects. In this way, it aimed to increase the efficiency of the student by making the necessary planning in the education system.

Keywords: Teacher, Student, Empathy, Communication.

1. GİRİŞ

Geçmişten günümüze gelen iletişim kaynaklı insandaki davranış tutumlarını düzenlenmesinde yardımcı olur. Bu sayede insanların duygu ve düşüncelerindeki alışverişi nitelendiren bilme yeteneği kazandırır. Zaman içerisinde iletişim kendi arasında çeşitlenerek farklı biçimlerde karşımıza çıkar. Toplumla iletişim kurmak için insanoğlu gelişen teknolojiler sayesinde görüşmelere daha kısa sürede yapmaktadır. Bu da iletişim için önemli gelişmelerden biridir. İletişim türlerinde sözlü, yazılı, beden dili gibi ihtiyaçları kullanarak iletişim kurmanıza sağlayan araçlar gelişmiştir. Bu sayede bilgi bakımından zaman içinde paylaşma giderek artmaktadır. Zaman içinde derslerde, sunumlarda he konferans gibi çeşitli etkinliklerde karşımıza çıkar. İnsan ne oğlunu iletişime ihtiyaç duymak için önemli rolleri vardır. İletişim olmadan karşılıklı etkileşim de olmaz. Bu sayede insan sosyal varlık olması çevresindeki iletişim ihtiyacını gidermek için iletişim araçlarına başvurur. Bazen iletişim kurmak için sözcükler tarafından bilgilendirme amaçlı eylemler gerçekleştiririz. Bilgi için ileti(mesaj) olması kişinin geri dönüt(geri bildirim) algılamasında ihtiyacını karşılanmasında önemli faktördür. Çünkü iletişim farklı şekillerde karşımıza çıkar. İletişim için gönderici, alıcı ve mesaj önemli kaynaklardan biridir.[2]

Toplumun sosyalleşmek için ihtiyacını karşılayan iletişim kendinden gelişen yapıya dönüşerek farklı ülkelerde evrensel boyutta arda anlaşılmasına imkân sağlar. Öğretmen ve öğrenci ilişkisi içinde de fikir alışverişi oldukça önemlidir. Bu sayede toplumda bir sorunu çözmek iletişim kaynaklarıyla daha çok kolaylaşır. İletişimin olmadığı yerde sorunların giderek artması beklenir. İletişimin etkili şekilde kullanmak davranışlar arasında farklı bakış açıları ortaya çıkartır. Öğrencinin iletişim becerileri güçlü olursa anlamadığı konu hakkında fikir sahibi olma kolaylaşır ve soru sorma yeteneği geliştirerek iletişimi katkı sağlar. Bu sayede okul için de önemli büyüktür. İletişimde karşıdaki kişiyle vermek istediği mesajı tam olarak algılaması oldukça eğitim için önemlidir. [2]

Eğitim ve öğretimde iletişim etkin kullanım sağlanması toplum için fayda sağlar. Bu sayede o okulda düşünce üretimini arttırarak yeniliklere açık olmamızı sağlar. Eğitim öğretim sisteminde iyi eğitimci olabilmek için iletişim becerilerini oldukça geliştirmek gerekir. Öğretmenlerin öğrencilere karşı mesajı iletişim için önemli değerler taşır. Eğitim için de gönderici öğretmen alıcı ise öğrencilerin tamamıdır. Mesaj öğretmenin verdiği görev ve sorumlulukları, ders kitabı gibi öğrencilere karşı tutundur. Sınav içerisinde eğitim için iletişim süreci sözlü veya yazılı olarak gerçekleştirilebilir, Bu sayede iletişim sürecindeki yöntemler sınıf içerisindeki etkinliklere imkân sağlayarak daha etkili öğrenme gerçekleştirilir. Öğrenilen ilk iletişim türlerinden biri olan yazılı iletişimdir. Sözlü iletişim ise yazılı olarak ifade etmediğimiz görseller ön planda olduğu bir iletişim türüdür. Kişinin duygu ve düşüncelerini aktarmada yardımcı olan iletişim türleri gerek öğretmen ve öğrencilerin eğitimde verimliliğini arttırmak için kullanılan araç ve gereçleri tümüdür. Öğretmenin iletişim becerilerinin üye olmasıyla duygu ve düşünceleriyle birlikte beden dilini kullanarak sorun hakkında ortak çözümler üretebilme yeteneği geliştirir. Eğitim ortamındaki kararlar gelecek ve öğrencinin davranışları hakkındaki değişimleri olumlu veya olumsuz katkılar sağlayabilir. İletişimi etkili ve doğru şekilde kullanmak gerekir.[2]

2. İLETİŞİM

Duygu ve düşüncelere su üstü veya yazılı iletişim şeklinde karşıdaki kişiye aktarma biçimidir. Eğitim sistemi içinde iyi eğitimci iletişimi doğru kullanması gerekir. Eksik olan iletişim doğru olmadığından etkili iletişim gerçekleşemez. Öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişimi de etkin kullanmak için iletişim süreçleri doğru kullanmak gerekir. Eğitimde iletişim süreçleri öğretmen (kaynak), öğrenci(alıcı), mesaj ve aralarında geri bildirim olmalıdır. (Şekil 1)[2]

Şekil 1:Öğretmen ve öğrenci arasında iletişim süreci

Öğretmen sınıf içinde etkili iletişimi gerçekleştirmek için: konuşma yeteneği dersi iyi şekilde planlanması gerekir. Öğrencilerin ihtiyaçlarını ve becerilerini değerlendirerek eğitim süresince

yardımcı imkânlar sunmalıdır. Öğrencilere emir vererek yönlendirmek iletişimde kopukluklar meydana getirebilir. Kibar şekilde ama uyararak söylemek iletişimi güçlendirir. Öğüt vererek çözüm önerisi bulunmak öğretmen ve öğrenci arasındaki etkili iletişimi artırır. Öğrencilere yargılamak yerine iletişimi etkili kullanarak ve beden dili doğru kullanarak problemin kaynağı çözülebilir.[2] Öğrenmenin gerçekleşmesi için ortamımız uygun olması, kaynağın doğru olması ve uygulanacak yöntemin bilinçli kişiler tarafından yapılmalı. Öğretmenlerin, öğrenciler karşısındaki tutumu oldukça önemlidir. Örneğin öğrencisinin bir konu hakkında başarısını desteklemek kendine güvenini artırır. Öğrencilere uygun hedefler ve projeler seçmesinde yardımcı olmak öğretmenlerin görevlerinden biridir. Geçmiş dersleri yeni konularla ilişkilendiren ve öğrencinin de buna dikkat etmesini sağlayarak görmesini isteyen öğretmen profili oldukça öğrencilerin bilgi ve beceriler için gereklidir. Zaman içerisinde etkili geri bildirimler sağlayarak öğrencinin derse katılımını destekler. Sayede öğrenciye uygun ödevler vererek okul içinde veya dışında çevresine karşı sorumluluk bilinci gelişir. Öğretmenler öğrencilerin motivasyonunu da önemli rollere sahiptir. Öğrenmesi gereken konuda zorluk derecesini belirlemek ve bu konu hakkında yeniliklerle öğrenciye aktarmak öğretmenin görevidir.[1]

2.1. ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN ETKİN İLETİŞİMİ

Öğrenme süreci boyunca kişide bireysel olarak farklılıklar gösterir. Bu farklılıklar öğrenmeyi değişik bakış açılarıyla görmemizi sağlar. Örneğin bir konu hakkında inceleme yapan öğrenci öğrenme bilincinden dolayı sorumluluk taşıma gibi görevleri aktif şekilde kullanması gerekir. Öğrencilerin aktif katılımı sayesinde iletişim süreci etkin ve verimli kullanılır. Öğrenen bilgiler öğrenci için anlamlı ve uygun hale gelmesi amaçlanır. Bu sayede davranışlarındaki kazanımlar etkinliğini artırır. Öğrenciler bilgiyi merak duygusuyla araştırarak iyi öğrenme ortamı kazandırılmalıdır.[1]

Başarılı olmak için öğrencilerin düşüncelerini saygı göstermek önemlidir. Öğrenci her yaptığı başarısızlıkla başarılı olmayı öğrenebilme kabiliyetine geliştirmelidir. Derste elde edilen bilgileri öngörerek kendine analiz yapma yeteneğine sahip seçenekler oluşur. Bireysel öğrenmede bu katılım sayesinde etkin iletişimi fayda sağlayacaktır. Öğrenen bilgiler tekrar yeteneğiyle zihinde kalıcılığı sağlanır.[1]

Öğrenilen bilgiler tekrar edilmezse kaybolması uzun sürmeyecektir. Tekrarlarının yanı sıra kişinin zekâsında gelişimde katkı sağlayarak çözüm odaklı sonuçlar elde edilir. Öğretmenler değişik örnekler vererek öğrencilerini de bunu uygulaması istenir. Uygulama yaparken kavramları farklılaştırarak kullanmak zihin gelişimi açısından önemlidir. [1]

- ☞ Doğru ve yanlış davranışlar hakkında bilgi vermek;
  - ☞ Öğretimin kalitesini yükseltmek için düzeltilecek ve tamamlanacak davranışları ortaya çıkarmak ve gelecekteki başarılar için güdüleyici özendiriciler sağlamak.
- 11.3. Geribildirim yapıcı olarak kullanılmasında şu hususlara uyulması gerekir:**
- ☞ Geribildirim ile verilen bilgiyi öğrenci kullanabilmelidir. Çok zor problemlerde öğrenci yanlısının nerede olduğunu anlamaz ise problemi daha da çok karıştırabilir.
  - ☞ Geribildirim sık verilmelidir. Geribildirim verilmesinde çok uzun olmayan gecikmeler, öğrencilere doğruyu kendi kendine arama fırsatı verebilir. Geribildirim uzun süre gecikmesi ise güdülenmenin kuvvetini düşürür ve etkisini kaybettirir. Bu nedenle ödevlerin, sınav sonuçlarının duyurulmasının geciktirilmemesi yerinde olur. Öğrencilere, ödev ve sınav sonuçlarını kendi kendilerine değerlendirme imkanının verilmesi; kendini tanıma, değerlendirme ve kontrol imkanı sağlar.
  - ☞ Öğretmen, bir değerlendirme sonucu ile ilgili düşünce ve önerilerini açık ve seçik yapmalıdır. Sınavların sonuçlarını sadece bir rakam ile göstermekle kalmamalı; eksikliklere, yanlışlıklara işaret ederek, bunların düzeltilmesi yollarını öğrenciye göstermelidir.
  - ☞ Öğrencilerin dersteki gelişmelerini görmelerine yardım edecek grafikler kullanmak yararlı olur.

Şekil 2: Öğrenme sürecindeki geribildirimi amaçları

Doğru tespitin yapılması konuların tanınması önemlidir. Öğrenilen kavram nitelikleri insan belleğinde uzun süre olması için tekrarların önemli büyüktür. Bu tekrarlar sayesinde zihin pekiştirerek davranışları geliştirir. Pekiştirme kavramı öğrenci üzerindeki etkisi oldukça bulunduğu davranışlarla birebir yakınlık gösterir. Pekiştirilen davranışın veya tutumun öğrenciler üzerindeki anlamı oldukça büyüktür. Kişilerin kendi elde ettiği başarıları anlamlı olması yaptığı işin süreklilik ilkesine bağlıdır. Öğrenilen bilginin doğru olması veya yanlış olması sonucunda ortaya farklı mesajlar çıkar. Bunun önemi geribildirimi doğru anlamak veya anlamakla ilgilidir.[1]

Herhangi bir konu hakkında yapılan araştırma sonucu olması gereken cevabın yanlış söylenmesi örneği verilebilir. Eğitim sürecinde iletişim kaynakları çift yönlü olması önemlidir. Gönderilen mesajların doğru cevaplanması etkili iletişim için gerçekleşmesinde katkı sağlar. Öğrenme sürecinde geri bildirimlerin amaçları önemlidir. (Şekil 2)[1]

3. ETKİN DİNLEME ŞEKLİ

Öğretmenlerin öğrenciler üzerindeki eğitimsel amaçlarına ulaşabilmek için kendilerindeki çeşitli iletişim araçlarını kullanmak gerekir. Uygun iletişim araçlarıyla belli 1 düzen içerisinde ortam sağlanır. Sınıf ortamında etkili iletişimin gerçekleşmesi için önemli olan kaynak kanundaki öğretmenin konuyu etkin bir şekilde öğretebilmek öğrenciler arasında bağlantılar kurmasıdır. Öğretmen ve öğrenci ilişkileri öğrencinin davranışındaki durumlarında etkiler. Bu durum öğretmenlerde iletişimi sürekli ve açık olması gerekliliğini vurgular. Öğretmenlerin eğitim sürecinde hoşgörülü, kendini destekleyen planlı ve programlı, sorunlara uygun çözümler getirebilen yapıya sahip olması gereklidir. Bilgi aktarımı için önemli iletişim araçlarından biri konuşma biçimidir. Üslubu düzgün olan öğretmenin öğrenciye bilgi aktarımı etkin şekilde gerçekleşir. Sadece öğrenciye bilgi aktarmak hedefinde olan öğretmen amacı dışından sapsarsa

eğitim ve öğretimde iletişimde bozukluk sebepleri arasında yer alır. Öğrenilen konuları olumlu bir şekilde mümkün olan hedefe ulaşması için öğretmenlerin ders içerikleri hakkında önemli bilgileri gerektiği ölçütlerle öğrencilere aktarması sağlanır. Öğretmenlerin etkili konuşması için yapılması gereken birtakım ölçütler şunlardır:

- Öğretmenler derslerine zamanında girmesi gerekir.
- Kişisel bakımlarına önem göstermelidir.
- Öğretmenler derslerinde öğrencilere etkili şekilde iletişim kurmalıdır.
- Etkili iletişim kurmak için beden diline önem göstermelidir.
- Konuyu anlatırken öğrencilerin fikirlerine saygı duymalıdır.
- Derslerde öğrencilerin zorluk çektiği konular hakkında örnekler vererek eksik konularına gidermeye hedeflemelidir.
- Öğrencilerin dikkatini çekebiyen konulara yer vererek küçük hatırlatmalar yaptırabilir.
- Konuşma, açık ve anlaşılır olabilme yeteneklerine sahip kendini geliştirebiyen kişilik özellikleri olmalıdır.

Ayrıca öğrencilerin de etkin dinlemesi için öğretmenlerin sergilediği tutumu öğrencilerin davranışlarında da görmek gerekir. Etkin dinleme iletişim gücünü artırır. Böylece istenilen mesaj doğru şekilde algılanır. İyi dinleyici olmak karşısındaki insana yargılamadan dinleyerek problemleri çözebilme yeteneğini geliştirir. Dinleme kurallarına uygun kendini geliştirerek yeni beceriler kazandırılır. Öğrencilerin görgü kurallarına uyma asıyla karşılıklı iletişim güçlendirilir. Öğretmen ve öğrenci arasında sorunları çözebilme yeteneği artar. Öğretmenim konu anlattığı gibi öğrencinin de konunun anlaması için etkin dinleme önemlidir. Sınıf içerisinde öğretmenlerin tutum ve davranışları öğrenci etkileşimini sağlamasında önemli yere sahip oldu söylenebilir. Etkili iletişim için; etkin dinlenme, empati kurabilme ve ben dili kullanımı gereklidir.[3,4,5]

4. İLETİŞİMDE OLMASI GEREKEN EMPATİ SINIFLARI

İletişimde empati kurabilme, kişi karşısındakine kendi yerine koyarak onun bakış açısıyla görme prensibine dayanır. Empati kuran kişinin kendi yerine koyma olayları onun bakış açısıyla gözlemleyebilmek yeteneği geliştirir. Empati kurmak isteyen kişi sorunları karşısındaki kişinin doğduğu ve düşüncelerini önem verir. Eğitimde etkili bir iletişim olması için kişi empati yeteneğinin gelişmesi gerekir.[6]

4.1. Empati sınıfları çeşitli şekillerde karşımıza çıkar. Bunlar:

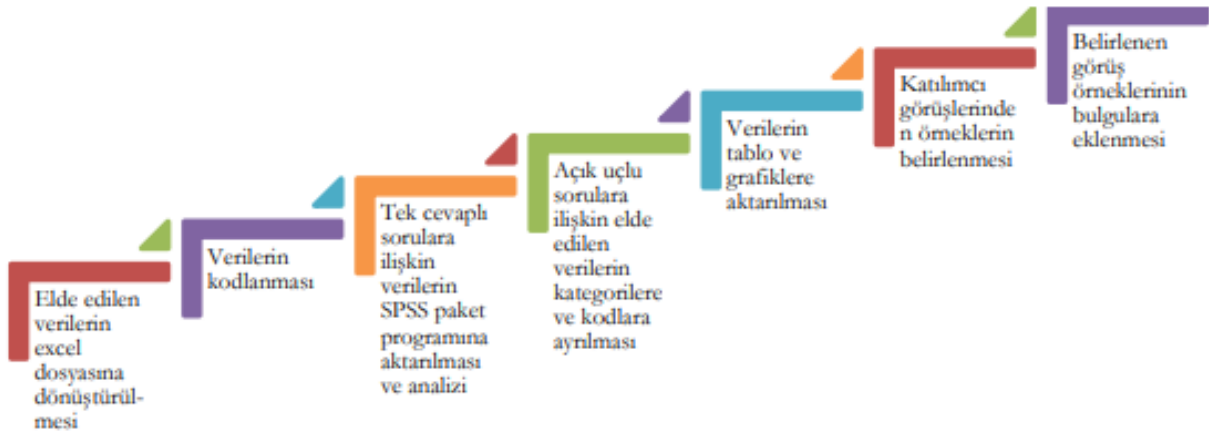
1. Onlar Basamağı: Onlar basamağında kişi karşısındaki kişinin duygu ve düşüncelerini düşünmeyerek dikkate almaz. Bu basamak atasözleriyle sıkça kullanılır. Örneğin bir kişi "damlaya damlaya göl olur " denilmesi atasözü şeklinde onlar basamağında yer alır. Bu basamaklı olan kişi duygu ve düşüncelerinde yer almaz sadece toplumu konu eden görüşler yansıtılır.

2. Ben Basamağı: Empati için bu kişi eleştiriler tutun sağlayarak sorunlarla başa çıkma bilme yeteneği geliştirir empatik yaklaşım olan kişiler ben basamağında sorunu olan kişiyi rahatlatarak kendisini iyi hissetmesini sağlar.

3. Sen Basmağı: Karşısındaki kişinin duygu ve düşünceleri üzerine yorum yaparak onun ne hissettiğini anlamaya çalışır asıl olması gereken aşamadır. Eğitim sürecinde de bu aşama önemlidir. Kişiler arası etkili iletişim için becerilerinin geliştirilmesinin gereksinimi ihtiyacı vardır. Bu gereksinimler için de yazılı ve sözlü iletişim dinleme becerisi gibi dizi beceriye ihtiyaç duyulur. İletişim becerilerini geliştirmesinde çevre faktörü oldukça önemlidir, kişisel sorunların bir kısmını bireylerin duygularını anlatmaya yönelik isteklerinde iletişimde başarısız olmasından kaynaklı olumsuz sonuçlar yol açar.[7]

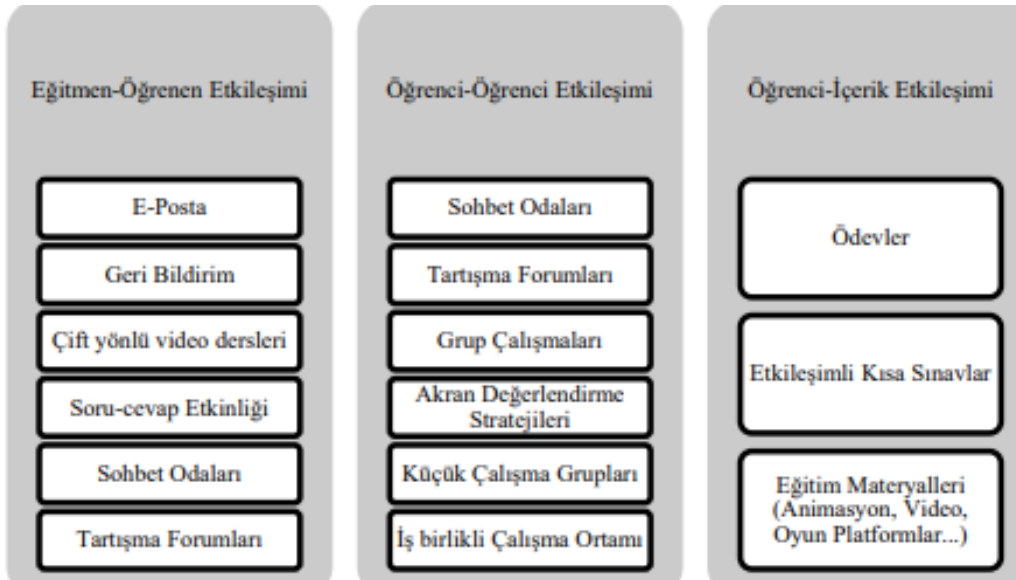
5. UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE ETKİLİ İLETİŞİM

Okul hayatında bilgi ve iletişim teknolojilerle gelişmişlik gösterir. Uzaktan eğitim sisteminde veri analizleri çok önemlidir. Veri analizleri sayesinde çözüme odaklı çeşitli kodlar geliştirerek öğretmenlerin görüşleri toplam katılımcı sayısına göre hesaplanma şekli yoluyla izlenir. Veri analiz basamakları şekildeki gibidir. (Şekil 3)

223

Şekil 3: Veri Analiz Basamakları

Şekil 4: Uzaktan Eğitim Ortamında Etkileşim

Bilginin kolay taşınması teknolojik açıdan önemli faydaları vardır. Eğitim sistemindeki değişme mobil öğrenme, ekranda okuma yazma gibi kavramları geliştirerek öğrencilere etkili iletişim açısından katkı sağlamaktadır. Uzaktan eğitim gören öğrencilerin öğretmenler tarafından gerçekleştirilen iletişim seçenekleri vardır. Özellikle etkileşim sağlamak için kullanılacak materyaller yer alır. (Şekil 4)Eğitim sürecinde teknolojik açıdan öğrenciye fayda sağlayarak uzaktan iletişim becerileri görüşmesiyle deneyimli kazanımlar sağlanır. Bu sayede öğrenciler uzaktan eğitim ortamında çok sayıda çalışma grupları oluşturabilir. Uzaktan eğitim faaliyetlerinin amacı etkin ve süreci doğru kullanmaya yönelik çalışmalar yapmaktadır. Öğrencilerin ve çevresindeki ortamın göz önünde bulundurarak gerekli derslerde çeşitlendirme yapılmaya gidilir. Uzaktan eğitim sisteminde veri analizleri çok önemlidir. [8] bakanlık müfettişleri sınıf öğretmenlerinin iletişim becerileriyle ilgili görüşlere pek çok testler sonucu bulgular bulunmuştur. İletişim becerilerine göre; yaş, kıdem, eğitim durumları göz önünde bulundurarak iletişim becerilerine göre görüşler arasında farklı bir varyans analizi incelenmiştir. Bu test örneği Şekil 5'te yer alır.[9]

	N	X	S	t
Empati	227	51.6432	5.463	1.64
	66	50.4091	5.361	
Saygınlık	227	49.3260	6.057	1.45
	66	48.1364	5.831	
Eşitlik	227	51.2687	4.329	-.14
	66	51.3636	4.976	
Etkililik	227	45.9515	5.420	-.92
	66	46.7273	6.171	
Yeterlilik	227	22.4449	1.822	.02
	66	22.4394	1.720	

Şekil 5: Öğretmen İletişim Becerilerine ilişkin Görüşler İlgili Test Örneği

6. İLETİŞİM BECERİLERİNİ DEĞERLENDİRME SİSTEMİ

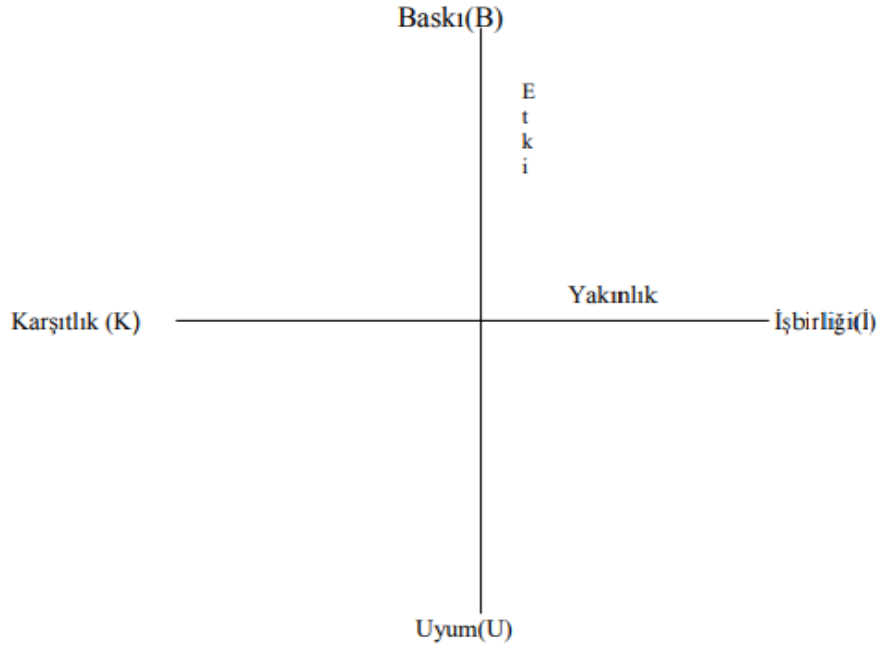
İletişim becerileri değerlendirmekte çeşitli ölçekler kullanılır bu ölçekler ilk zamanlarda lise öğrencilerine uygulanıp daha sonra üniversite öğrencilerini uygulanmıştır. İletişim becerilerini değerlendirmek için çeşitli ölçek kullanılmıştır ölçekte eden biri olan 5-li likert tipi ölçek 25 ifadeden oluşmuştur. Bu ifadeler tersine maddeler olmadığı sürece elde edilen puanların fazlalığı bireylerde iletişim becerilerini olumlu yönde değerlendirdikleri anlamında sistem geliştirmiştir. İletişim becerilerinin değerlendirilmesinde geçerlilik önemli ölçüdedir. Ayrıca iletişim becerilerini değerlendirmede güvenilirlik için testin tekrarı yöntemiyle yapıp güvenlik çalışması sonucunda ölçeğin güvenilirlik katsayısı ile elde edilen çalışmalar yapılmış ve bu sadece iletişim becerileri algılamadaki düzeydeki verilerek veriler toplanmıştır. Okul yöneticilerinin de iletişim becerilerinde önemli katkıları vardır. Öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirmeler yapılarak nitel araştırma yöntemleri arasında bir olgu sistemi kullanılmıştır içerikteki analizin tekniğini uygun kavramlar ortaya koyularak yapılan bu analiz deneyimler sayesinde çeşitli biçimlerle karşımıza çıkar.[10,11]

7. İLETİŞİMİN ÖĞRETMENLER ARASINDAKİ KAVRAMSAL YÖNTEMİ

İletişimi kullanmayla ilgili çeşitli bilgiler yer alan teorik açıdan da eğitilmiş kişiler arası iletişimde çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar sayesinde teoriye genel bir bakış ve dinamik sistemlerle okul veya sınıf ortamını gelişiminde katkı sağlamıştır. İletişimde; söz dizimi, anlam bilimi ve kullanımı yönünden mesajları değişmesiyle kavramsal yapıya yönelik ölçekler kullanılır. Sınıf ortamında iletişimi kurmak öğretmenin davranışları ile mümkündür. [12]

Gözde Saydam ve Sibel Telli

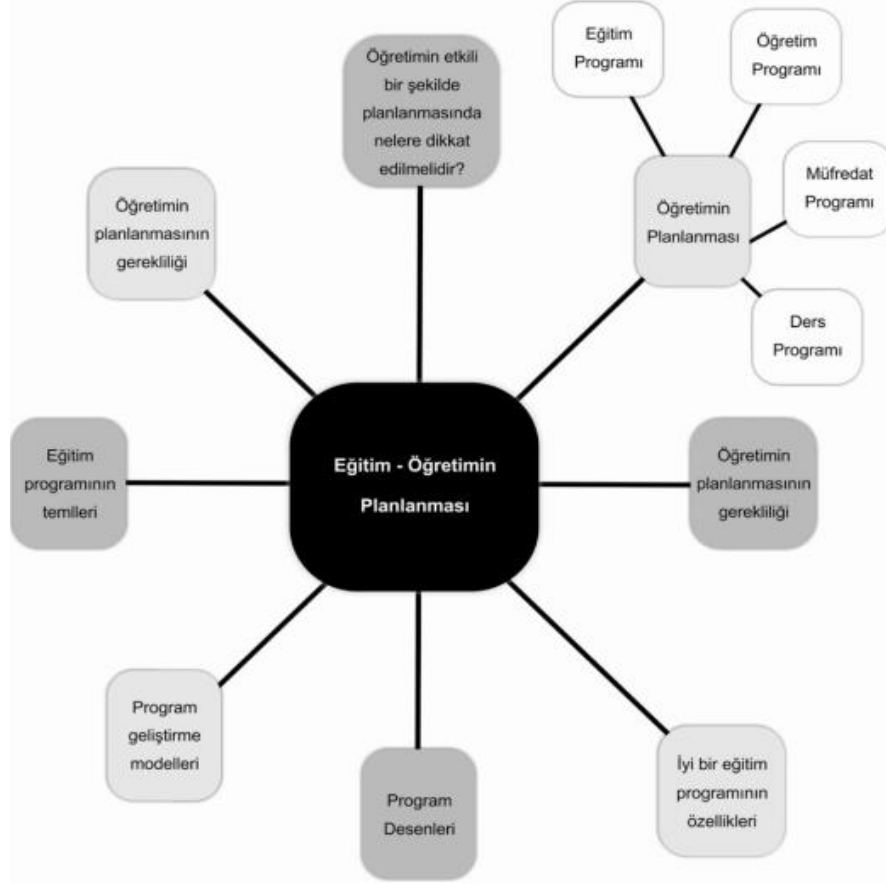

225

Şekil 6: Etki ve Yakınlık Modeli İki Boyutlu Şekli

Bu konu hakkında kişilerarası öğretmen davranışları dairesi tarafından geliştirilen bir model eğitim sistemi vardır. Bu sayede davranışlarının analizleri kolaylaştırıp daha elverişli hale gelir. Leary modeline göre; birey, endişesini azaltılıp diğer tarafından ise öz saygı muhafaza etmeye çalışmak şeklinde bir sistem geliştirmiştir. Bu sayede kişilerin davranışsal tutumları dairesel bir iletişim sürecine bağlayarak davranışın yatay ve dikey şeklinde iki boyutta inceler. Dikey boyutuna etki(baskı-uyum); yatay boyutuna yakınlık(karşıtlık-iş birliği) olarak adlandırılır. (Şekil 6)[12] öğretmenlerin yaşam boyunca öğrenme ve iletişim memnuniyeti cinsiyet ve sınıf düzeyine göre farklılık gösterir. Öğrencilerin de iletişim memnuniyetine göre çeşitli ölçekler geliştirilmiştir. İletişim gelişmesinde her açıdan olumlu katkılar sağlayarak bireye sorumluluk sahibi haline getirir. Eğitimler sayesinde öğrencilerin de yaşam boyu öğrenme yeteneklerinde başarılar elde edileceğinden dolayı yaşam boyunca öğrenimi kişinin mesleki açıdan da kendinizi geliştirmeye de fayda sağlar. Bireylerde bilginin ve yeteneğin doğru şekilde gelişmesi çevresine güven vereceğinden dolayı kendine yeni hedefler belirler. Günümüzde de öğrenmek için gerekli bilim ve

teknolojiye sahip cihazlar gelişmiştir. Bu cihazlar sayesinde de bilginin daha çok gelişeceği öngörülmüştür.[13] eğitim ve öğretimde bireyin yaşamını dengeli verilmiş şekilde kullanmak için programları düzenli bir şekilde görevlerine çeşitlendirmek amaçlardan sayılmalıdır. Eğitim ve öğretimin planlanması hakkında içerikler şeklindeki gibidir. (Şekil 7)[1]

Şekil 7: Eğitim ve Öğretimin Planlanması

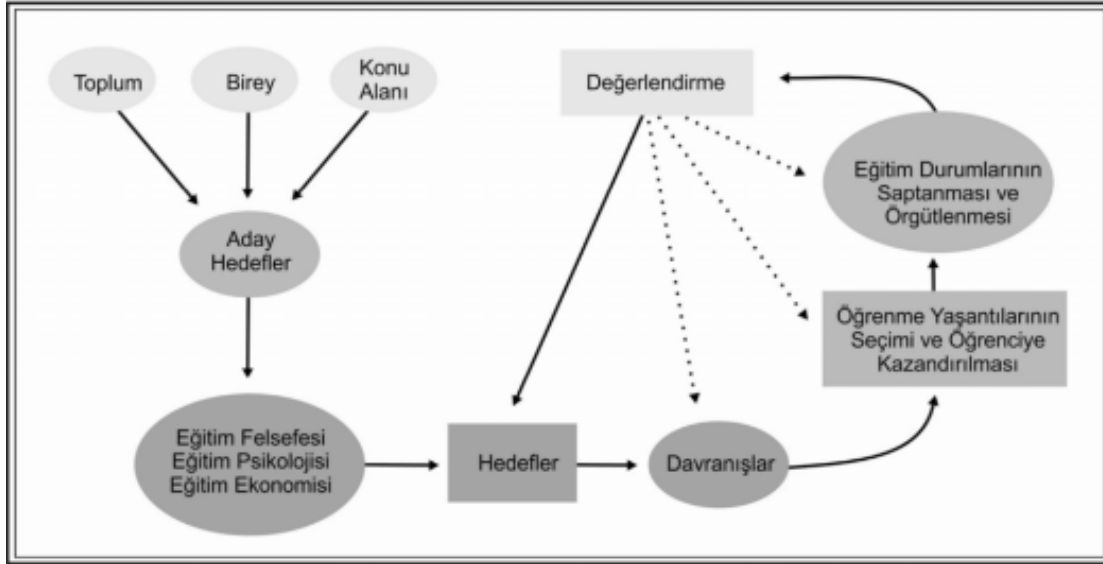
Disiplinli sistemlerle ilerleyen öğretmenler öğrencilerine öğretme sürecinde değerlendirmede oluşan çeşitli programlar oluşturur. Bu yöntem ile okulun eğitim programlarını matematik, fen bilgisi, tarih ve Türkçe gibi dersler hakkında etkinlikler yapılır. Eğitim alanında gerçekleşen programlar çeşitlenerek karşımıza çıkar. Özellikle kurslar, rehberlik alanları ve hizmet gibi çeşitli fonksiyonlarla eğitimin önemli amaçları paylaşılır. Eğitim sisteminde müfredat programları sıkça değişir. Bu sistemler bir süreç gerektirir. Öğrenme de eğitim sürecinde hazırlık gerektiren stratejik okullardan biridir. [1]

	I				II				III				IV			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
1.Planlama	■															
2.İhtiyaç Analizi	■	■	■	■												
3.Hedef Yazma			■	■	■	■										
4.Davranış Yazma			■	■	■	■										
5.İçeriz Analizi				■	■	■										
6.Belirtke Tablosu			■	■	■											
7.Eğitim Durumu					■	■	■	■	■							
8.İzleme Testi					■	■	■	■	■							
9.Düzey Belirleme Testi									■	■	■	■				

Şekil 8: Ders Programı Geliştirilmesi için Örnek Çizelge

Eğitim programında düzenli olarak hedeflerin sağlanması içeriğin belirlenmesi, eğitim durumları gibi değerlendirme yapılarak gerçekleştirilmeleridir. Belirlenen amaçlarla eğitimin sonuçlarını ulaşılmaya istenir. Bu sonuçlarla gerçekleştirilen eğitimde yaşantılarında ne gibi kazanımlar elde edileceği hakkında paylaşımlar yapılır. Tasarlanarak oluşturulan eğitim sonuçları yöneticiler tarafından kararlaştırarak öğrencilerin daha etkin bir eğitim görmesi hedeflenmiştir. Programları Milli Eğitim politikasına göre uygulanarak köprü görevi görür. Eğitim programında amaç, öğretme ve öğrenmedeki durumları ayrıntılı plan içerisinde belirlenir. Öğrenmede tasarlanan eğitim hedefleri başlangıç noktalarını belirlemek önemli gereksinimleri karşılamalıdır. Bunun için de gerekli olan eğitim kursları verilmelidir. Eğitim sürecinde planlı hale getirmek için bu süreçte gösterenin çizelgeler hazırlanmıştır. Çizelge örneği şekildeki gibi gösterilmiştir. (Şekil 8) öğretimde planlamasında bireyin davranışlarındaki değişim süreci önemli etkiler bırakır. Disiplinli şekilde incelemek gereksiz ayrıntılara yer vermeden yapılmalıdır. Bu sayede içsel öğrenme süreci en yüksek noktaya ulaşarak dışsal öğretime katkı sağlar. Eğitim programlarının geliştirilmesinde katkı sağlamak öğretmenlerin önemli rollerinden biridir. Öğrencilerin niteliklerdeki davranışlarını belirleyerek davranıştaki sergilediği tutumların doğru olup olmadığı hakkında görüşleri öğretmen analiz yapması gerekir. Öğretmen sınıf içindeki davranışları nitelikli olmalıdır.[1]

Programları geliştirme sürecinde bilinçli olarak etkinliklerde önemli yöntemler geliştirmelidir. İyi bir eğitim programında olması gereken özelliklerden biri de görevlerinin işlevsel olmasıdır. Birey ve toplumun ihtiyaçlarına karşılık vermesi ve yeteneklerini ortaya koymasından yardımcı olur. Öğretmenin programları çok uzun süre ara vermeden anlatma şeklinde ders işleme öğrencilerin modunu düşürmektedir. Öğretim programında olması gereken öğeler hedefler, içerik, eğitim durumları ve değerlendirme gibi öğeler verilerek davranış ve tutumlar gözlemlenmektedir. Bu hedeflerin kapsamları aşağıda şekilde belirtilmiştir. (Şekil 9) Eğitim programlarında öğretim odaklı sistemler oluşturulmalıdır.[1]

Şekil 9: Eğitim Programının Amaçları

Bunun yerine dersleri esnek şekilde anlatmak ve zamanı verimli kullanmak daha çok katkı sağlayacaktır. Bu sayede öğrenci merkezi etkinlikler düzenlenerek öğrencinin derslerde daha verimli olması sağlanır. Bu program için öğrencinin ilgi ve ihtiyaçları belirlenir. İçerik kısmı oluşturularak planlama yapılır. Ders sırasında öğrencinin kazanması gereken özellikleri belirlemek için özel hedefler tanınmalıdır. Örnek olarak hedef ve davranış şekilleri aşağıdaki şekilli anlatılmıştır. (Şekil 10)[1]

Uygulama

Hedef: DAİRENİN ÇEVRESİNİ VE ALANINI HESAPLAYABİLME

Davranışlar:

- ☞ Bir çemberin uzunluğu ile çapının uzunluğundan faydalanarak π sayısını bulma.
- ☞ Çemberin çevresi ile yarıçap uzunluğu arasındaki bağıntıyı söyleyip/yazma.
- ☞ Yarıçapının uzunluğu verilen bir çemberin, uzunluğunu hesaplayıp yazma.
- ☞ Uzunluğu verilen bir çemberin yarıçap ve çap uzunluğunu bulup yazma.
- ☞ Bir dairenin alanı ile yarıçap uzunluğu arasındaki bağıntıyı söyleyip/yazma
- ☞ Yarıçap uzunluğu verilen bir dairenin alanını bulup yazma.
- ☞ Çevresinin uzunluğu verilen bir dairenin alanını bulup yazma.
- ☞ Yarıçap ve merkez açısının ölçüsü verilen bir çemberde, merkez açının gördüğü yay uzunluğunu hesaplayıp yazma.
- ☞ Merkez açının gördüğü yay uzunluğu verilen bir çemberin yarıçapını hesaplayıp yazma.
- ☞ Merkez açının ölçüsü verilen daire diliminin alanından yararlanarak, dairenin yarıçapının uzunluğunu hesaplayıp yazma.

Şekil 10:Hedef ve Davranış Örnekleri

TARTIŞMA VE SONUÇ

Eğitim ve öğretimde öğretmenlerin önemi büyüktür. İletişimdeki becerilerini geliştirmek öğretme hiçbir sorumluluk gerektirir. Öğretmenler yaşam boyunca öğrenme düzeylerini değiştirerek öğrencilere aktif bir şekilde anlatım sağlamaktadır. İletişim öğeleri sayesinde öğrencilere etkili ders anlatma becerilerini geliştirerek yenilikçi yapı oluşturmak hedeflenmiş ve bu sayede eğitim ve öğretim sürecinde çalışmalar yorumlanmıştır. İletişim geçmişten günümüze kadar gelişmişlik gösterir. Eskiden yazılı veya sözlü olan iletişim günümüz şartları altında teknolojilerinin gelişmesiyle mobil cihazlarında daha çok kullanım sağlamıştır. Öğretmenlerin eğitim sürecinde öğrencilere karşı tutumu önemlidir.

Ders anlatmak için gerekli plan ve programları disiplinli bir şekilde analiz etmesi gerekir. Teknolojik aletlerle gelişen tahtada anlatım şekli bilgisayar ortamına geçmesiyle beraber öğrencilerin görsel zekâsı yönünden gelişmişlik gösterir. Bilginin kolay şekilde aktarılması daha çok bilgi aktarımı için yer açabilir. Toplumun gelişmesiyle bilginin ihtiyaçları çeşitlenerek farklılaşır. Eğitim ve öğretim sisteminde de nitelikli öğretmenler gelişmelerdir.

Öğretmenlerin yüksek öğrenim kurumlarında gördüm alan dersleri gibi çeşitli dersler sayesinde öğrencilerin anlayabileceği iletişim becerilerini kullanarak bilgi aktarımı sağlaması öğrencilere katkı sağlar. Bireylerin algıları arasındaki değişiklik yaratır. İletişim becerilerinin güçlenmesiyle birlikte günlük hayatta kazanımlar ön plana çıkar. Bu sayede kişiler beden dilinin doğru kullanarak problemleri kolay şekilde çözümler. Eğitimin her basamağı özeldir. Toplum ve aile için iletişimin güçlü olması da öğretmen ve öğrenci ilişkisini kuvvetlendirir. Öğrencinin gelişimi için yüksek kaliteli programları etkili şekilde anlatan öğretmenlere ihtiyacı vardır. Çağdaş ve ekonomik şartlar altında toplumu daha uygun Google ve düşüncelerini özgürce ifade edebilen araştırmacı öğrenciler yetiştirebilmek öğretmenlerin hedeflerinden biridir. Her öğretmenin farklı görüş açıları vardır. Dersteki etkinlikleri planlayarak öğrencilere uygun yöntemler geliştirip sunmak iş birliği yapma konusunda önemlidir. Bu sistemlerin geçerli olması için okul öncesi eğitimlerin geliştirerek bilgi alt yapısını oluşturmak gerekir. Ailelerin de bilgiyi doğru kullanarak çocuklarına yön verebilme yeteneğini geliştirmelidir. Ayrıca öğrencinin bilgi ve becerilerini iletişim yoluyla aktarma şeklinde yön verebilir. Öğretmen öğretici sistemle ilerleyerek öğrenciyi geleceğe hazırlamaya hedefler.

KAYNAKÇA

- Algur, H. (2009). *İlköğretim İkinci Kademe Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Öğretmen-Öğrenci İletişimi (Bayrampaşa Örneği)* (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi (Turkey)).
- Aydemir, A. (2021). Uzaktan eğitim sürecinde öğretmen ile öğrenci-veli iletişimi: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin deneyimleri. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 813-827.
- Başar, M., Doğan, M. C., Şener, N., Özcan, U. Z. U. N., & Topal, H. (2018). İlkokulda öğretmen öğrenci iletişimi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 1-17.
- Bayraktar, H. V. (2015). Eğitim ortamında öğretmen öğrenci iletişimi.

Boztepe, Ö., & Demirtaş, Z. (2018). Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme ve iletişim memnuniyet düzeylerinin incelenmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (2), 327-335.

Çakmak, V., & Aktan, E. (2016). Öğretmen öğrenci iletişiminin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(56).

Çetinkanat, C. (1998). Öğretmen adayları ve müfettişlerin bakış açısından öğretmen iletişim becerileri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 14(14), 209-221.

Çiftçi, S., & Taskaya, S. M. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının öz yeterlik ve iletişim becerileri arasındaki ilişki. *Education Sciences*, 5(3), 921-928.

<https://slideplayer.biz.tr/slide/6034075/> (Erişim tarihi:14.11.2022)

Özerbaş, M. A., & Bulut, M. (2007). Öğretmen adaylarının algıladıkları iletişim becerisi düzeylerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 123-135.

Pehlivan, K. B. (2005). Öğretmen adaylarının iletişim becerisi algıları üzerine bir çalışma. *İlköğretim Online*, 4(2), 17-23.

Saydam, G., & Telli, S. (2011). Eğitimde bir araştırma alanı olarak sınıfta öğrenci-öğretmen kişilerarası iletişimi ve öğretmen etkileşim ölçeği (QTI). *Boğaziçi üniversitesi eğitim dergisi*, 28(2), 23-45.

Sünbül, A. M. (2011). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Eğitim Yayınevi.

Şanlı, Ö., Altun, M., & Karaca, R. (2014). Okul yöneticilerinin iletişim becerilerinin öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(2).